

RENATA DULIAN¹

JĘZYK RELIGIJNY DAWNIEJ I DZIŚ
POZNAŃ : POZNAŃSKIE STUDIA POLONISTYCZNE
POD RED. STANISŁAWA MIKOŁAJCZAKA
I KS. TOMASZA WĘCŁAWSKIEGO,
2004, T. 2

Z cyklu *Biblioteczki Poznańskich Studiów Polonistycznych* serii językoznawczej ukazały się dwa tomy *Języka religijnego dawniej i dziś*. Są to opublikowane materiały z konferencji, która odbyła się w Gnieźnie 15-17 kwietnia 2002 w tomie pierwszym, natomiast drugi tom obejmuje referaty wygłoszone na konferencji również w Gnieźnie 3-5 czerwca 2004 roku. Redaktorami obu tych tomów są Stanisław Mikołajczak i ks. Tomasz Węcławski. W zgromadzonych referatach podejmuje się trzy obszary badań nad językiem religijnym, porządkujące badania językoznawcze, refleksje nad cechami języka religijnego i nad istotą jego religijnej tożsamości, refleksje nad problemami językowymi, szeroko pojętej teologii. W obu tomach referaty przedstawione są w następujących cyklach tematycznych : język komunikacji religijnej, genologia tekstów religijnych, język biblijny, język homilii i kazań, język religijny w tekstach użytkowych, słownictwo religijne, stylistyka historyczna języka religijnego, problematyka przekładu tekstów religijnych, kościoł w mediach, język modlitwy, język religijny w tekstach użytkowych, nomina sacra, sacrum w literaturze, język pieśni religijnych, język tekstów mistycznych. W homilii, wygłoszonej podczas mszy św., która

¹ Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie.

rozpoczęła II Międzynarodową Konferencję Naukową *Język religijny dawniej i dziś* ks. biskup Wojciech Polak, że : „ naukowa refleksja, podejmowana z kompetencją i za pomocą metodologicznie sprawdzonych narzędzi badawczych dotyczyć będzie zawsze obszaru, w którym niejako krzyżuje się postulowana wolność Bożego słowa i jednocześnie słuszna troska o to, aby ludzkim językiem podawać [...] naukę zasługującą na wiarę. Język religijny [...] ma bowiem zawsze do czynienia z czymś, co nieskończenie przerasta nasze ludzkie wyobrażenia i pojęcia i ostatecznie bliższy jest [...] formie uczestnictwa w sacrum niż tylko jego najbardziej skrzytemu i adekwatnemu opisowi. Tak, język religijny jest pewną „formą uczestnictwa w sacrum”, albowiem wyraża przede wszystkim szczególną więź człowieka z Bogiem. [...] Język religijny wyraża bowiem prawdę i służy prawdzie. Również Renata Grzegorzczakowa w referacie *Wypowiedzi religijne jako forma uczestnictwa w sacrum*, zwraca uwagę na specyficzną funkcję języka religijnego, który włącza mówiącego przez słowo w rzeczywistość transcendentną, nazywając tę funkcję języka misteryjną. Ks. Andrzej Dragula zadaje sobie pytanie *Czy istnieje młodzieżowa odmiana języka religijnego?* Konkludując, że zależy to od przyjętego punktu widzenia, jeśli założy się że istnieją dwa języki inny do opisu rzeczywistości religijnej i inny do opisu rzeczywistości pozareligijnej. To posługiwanie się pojęciami potocznymi i slangowymi w języku młodzieży należy odmówić prawa do języka religijnego. Jeżeli jednak przyjmie się założenie, że akceptuje się każdy sposób językowej komunikacji wyrastającej z wiary to taka młodzieżowa odmiana języka religijnego istnieje już w uzusie. Powstaje pytanie czy wolno na niej poprzestać w religijnej komunikacji z młodzieżą. Autor odpowiada, że nie, nie można jednak odmówić jej autentyczności, a w związku z tym prawa do istnienia. Natomiast ks. Stanisław Dziekoński zastanawia się nad językiem religijnym we współczesnej katechezie. Bogactwo języka religijnego stawia przed katechetą określone zadania, między innymi wskazuje na konieczność poznania zasad hermeneutyki języka religijnego. Natomiast Urszula Wiczorek pisze na temat *Metafor miłości w dyskursie mistycznym św. Jana od Krzyża*, zwracając uwagę, że św. Jan od Krzyża miał zdolność wyrażania i komunikowania własnego doświadczenia przy pomocy symboli i poezji pełnych piękna i liryki.

W swoich opisach doświadczenia Boga odwołuje się do umiejętności analogicznego myślenia, nawiązując do pojęć i zjawisk dostępnych każdemu, aby przy ich pomocy zobrazować istotę miłości. Niekiedy nadaje słowom nowe znaczenie, dokonuje odwrócenia biegunów aksjologicznych, posługuje się paradoksem, stosuje emocjonalne słownictwo po to, aby inni mogli znaleźć w jego pismach pokarm duchowy i inspirację do odnalezienia własnej drogi. Oba tomy zawierają dużo ciekawych i interesujących referatów, które zainteresują z pewnością specjalistów interesujących się tym zagadnieniem. Publikacja ta stanowi ważny przyczynek do badań nad językiem religijnym.

RENATA DULIAN¹

KATARZYNA SKOWRONEK
*MIĘDZY SACRUM A PROFANUM :
STUDIUM JĘZYKOZNAWCZE
LISTÓW PASTERSKICH
KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI (1945-2005)
KRAKÓW : WYDAW. LEWIS, 2006.*

Jest to propozycja lingwistycznego badania listów pasterskich. Przedmiotem opisu są listy pasterskie opublikowane w latach 1945-2005. Głównym źródłem analizowanego materiału jest dwutomowa publikacja *Listy pasterskie Episkopatu Polski 1945-2005*, nowsze dokumenty z lat 2001-2005 pochodzą ze strony internetowej Konferencji Episkopatu Polski.

Autorka uwzględniła w badaniach teksty sygnowane przez cały episkopat, nie zaś przez poszczególne rady i komisje, a ich adresatem są wierni Kościoła Rzymskokatolickiego w Polsce. Książka składa się zasadniczo z dwóch części. Pierwsza obejmuje ogólną charakterystykę listów pasterskich Konferencji Episkopatu Polski w perspektywie teoretyczno-metodologicznej. Druga część ma charakter materiałowo-badawczy, dokonując analizy strategii dyskursywnych na podstawie wybranych wątków tematycznych listów Konferencji Episkopatu Polski. Analizuje ona dyskursywność wątków mariologicznych, obecnych w listach episkopatu, obejmujących takie zagadnienia jak heterogeniczność dyskursu maryjnego, jego funkcjonalność. Podejmuje tematy aksjologiczne, rozpatrując je w

¹ Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie.

kategorii grzechu i cnoty problemy alkoholizmu i trzeźwości na podstawie listów episkopatu. Dokonuje autocharakterystyki Kościoła hierarchicznego w listach KEP i jej funkcje w kształtowaniu się relacji nadawczo-odbiorczych. Przedstawiając sposoby i funkcje autocharakterystyki w ramach grup nominalnych i werbalnych, obejmujących takie zagadnienia jak : *My biskupi polscy* - organizowanie wspólnoty religijnej i narodowej, *Episkopat polski* - dystrybucja władzy instytucjonalnej, *Hierarchia kościelna* w polemice z propagandą państwową, *Pasterz i Ojciec* - budowanie paternalistycznych relacji społecznych, *widzimy więc wiemy* funkcja panoptyczna, *wyrażamy zaniepokojenie* - od wspólnoty uczuć do solidarności postaw, *mamy obowiązek o tym mówić* - powinnościowy model języka, *pragniemy przypomnieć* - konstrukcje pozornie podniosłe. Zajmuje się także zagadnieniem sposobu budowania tożsamości Kościoła w Polsce w listach KEP, zwracając uwagę na tożsamość religijną i narodową jako praktykę dyskursywną, definiowanie pojęć katolickość i naród. Na podstawie recepcji nauk Soboru Watykańskiego II analizuje intertekstualność obecności Kościoła powszechnego w listach KEP. Na przykładzie wątków środkach społecznego przekazu bada postawy i strategie podmiotu listów wobec współczesnego świata.

Autorka zajmując się listem pasterskim jako gatunkiem, zwraca uwagę na dużą świadomość genologiczną nadawcy, badając wypowiedzi metatekstowe episkopatu. Wiedza ta jest wykorzystywana w celu lepszego panowania nad własnym tekstem, nad całością procesu komunikacyjnego. W strukturze tej wiedzy najważniejszy okazał się aspekt pragmatyczny i tematyczny listu szczególnie ściśle zaplanowanie zasadniczego, pedagogiczno-dydaktycznego celu komunikacyjnego (zmiana niepożądanych postaw adresatów lub rzadziej - utrwalenie tych właściwych, a już obecnych). Decydowanie o sposobie interpretacji tekstu, to znaczy, że list pasterski jest tekstem, któremu odbiorca jest myślowo podporządkowany. Intencją nadawcy jest przekazywanie pewnych treści w taki sposób, by odbiorca nie mógł ich odrzucić, aby zostały zablokowane ewentualne odczytania niepreferowane (alternatywne lub negocjacyjne), a także wyłączne prawo do określania treści przekazu i kierowania przebiegiem komunikacji.

RENATA DULIAN¹

STRONA INTERNETOWA WYDAWNICTWA HOMO DEI²

Wydawnictwo Homo Dei istnieje od 31 marca 1993 rok. Jest wydawnictwem Prowincji Polskiej Zgromadzenia Redemptorystów. Zgromadzenie Najświętszego Odkupiciela (Congregatio Sanctissimi Redemptoris - CSSR lub CSsR) zostało założone 9 listopada 1732 roku przez Alfonsa Marię Liguori w Neapolu. Jego celem była praca duszpasterska wśród ludzi najbardziej zaniedbanych. Do tego celu jego założyciel opracował specjalny program misji parafialnych. W 1749 roku zgromadzenie uzyskało aprobatę papieską. Mimo trudności w samym Neapolu wspólnota się rozwijała. Kolejne klasztory powstawały w Państwie Kościelnym i całych Włoszech. Do rozwoju tego zgromadzenia w Europie przyczynił się św. Klemens Hofbauer Morawianin, który założył placówki w Warszawie i Wiedniu. W roku 1832 redemptoryści dotarli do USA, gdzie swój apostołat rozwijał św. Jan Neumann. W drugiej połowie XIX wieku zgromadzenie objęło niemal cały świat. Do Polski redemptorystów sprowadził św. Klemens w roku 1787 i założył pierwszą placówkę w Warszawie. W roku 1808 miała miejsce kasata zakonu. Redemptoryści wznowili działalność w roku 1824 w Piotrowicach na Kielecczyźnie, jednak tylko na 10 lat. Na stałe osiedlili się w Polsce w 1883 roku w Mościskach, dzięki staraniom o. Bernarda Łubieńskiego. Nastąpiły kolejne fundacje w Tuchowie, Krakowie i Warszawie, obejmując

¹ Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie.

² Literatura: Strona internetowa *Wydaw. Homo Dei* <http://www.homodei.com.pl> [odczyt: 5.12.2006] ; Łoziński, Bogumił (2002). *Leksykon zakonów w Polsce*. Warszawa, KAI, 480 s.: il. (gl. kolor.), 1 mapa.

stopniowo wszystkie zabory. Dynamiczny rozwój zgromadzenie spowodował, że utworzono prowincję polską.³

Wydawnictwo *Homo Dei* oferuje szeroko rozumianą literaturę religijną, wydaje kwartalnik *Homo Dei* oraz pomoce katechetyczne. Posiada swoją stronę internetową [www. homodei.com.pl](http://www.homodei.com.pl). Na stronę wydawnictwa możemy wejść również przez serwis wydawców katolickich [www. swk.pl](http://www.swk.pl), następnie wybierając napis wydawnictwa. Na stronie tego wydawnictwa możemy znaleźć informacje o wydawnictwie, aktualne adresy, informacje o wykonywanych usługach. Katalog wydawanych książek, wykaz wydawanych multimediiów. Informacje o promocjach książkowych, zapowiedzi nowych publikacji. Jeśli wybierzemy opcje *Katalog książek* to ukażą się nam kategorie wydawanych publikacji. W momencie pisania tego artykułu były one następujące : *wiara i życie; pomoce duszpasterskie; biografie, duchowość redemptorystowska, poezja, Studia Redemptorystowskie (rocznik), płyty CD, publikacje o św. Gerardzie Majelli*. Kliknięcie na napis poszczególnych kategorii umożliwi oglądnięcie wykazu publikacji z danej kategorii. Uaktywnienie napisu z tytułem danej publikacji daje nam szerszy jej opis ze zeskanowaną okładką publikacji, opisem bibliograficznym i informacją o danej publikacji. Wykaz nowości umieszczony jest pod wykazem kategorii. Uaktywnienie napisu tytułu danej książki umożliwi nam wejście na stronę ze szczegółowym opisem książki, jego zeskanowaną okładką. Okładki nowości są również widoczne po prawej stronie strony internetowej. Kliknięcie na okładkę lub tytuł nowości umożliwia wejście na stronę z dokładnym opisem książki. Podobnie w wypadku płyt CD, kliknięcie na tytuł ukaże nam ekran z okładką płyty CD i krótką informacją na jej temat.

Na tej stronie znajdują się również informacje na temat wydawanego kwartalnika *Homo Dei*. Poznamy spis treści nowego numeru i zeskanowaną okładkę kwartalnika z krótkim opisem bibliograficznym. Aktualne dane i adresy redakcji kwartalnika. Archiwum kwartalnika ukazuje nam okładki poszczególnych numerów, a ich uaktywnienie daje możliwość przejścia do spisu treści poszczególnych numerów. Mamy również możliwość uzyskania informacji na temat wykazu publikacji w latach 1974-1980, 1981-1990, 1991-2000. Znajdziemy tam też informację na temat historii kwartalnika. Ukazu-

³ Por. Łoziński, Bogumił (2002), s. 108.

je się on od 1932 roku, w 1953 roku ówczesne władze zlikwidowały pismo, zarzucając antypaństwową działalność jego ówczesnego redaktora o. Mariana Pirożyńskiego. Wznowienie działalności czasopisma okazało się możliwe dopiero w 1957 roku. Siedziba redakcji mieściła się początkowo w Tuchowie, natomiast po II wojnie światowej kolejno we Wrocławiu, Warszawie, Tuchowie i obecnie w Krakowie. Funkcję redaktora naczelnego pełnili: o. Kazimierz Smoroński (1932-39), o. Marian Pirożyński (1946-52 i 1957-58), o. Stanisław Wójcik (1958-82), o. Czesław Kudroń (1982-90), o. Ryszard Marcinek (1990-92), o. Stanisław Bafia (1992-97), o. Witold Kawecki (1997-2002) i o. Wojciech Zagrodzki (od 2002).⁴

Wydawnictwo oferuje usługi w zakresie:

- składu i łamania tekstów, czasopism, książek,
- korekty tekstów,
- projektowaniu okładek,
- projektowaniu folderów, pocztówek, obrazków, zaproszeń,
- druków niskonakładowych,
- fotografii.

Wydawnictwo ma swoją siedzibę w Krakowie, adres wydawnictwa :
Wydaw. Homo Dei
30-553 Kraków
ul. Zamojskiego 56
telefony (0-12) 656-29-88
tel./fax (0-12) 259-81-21
e-mail: wydawnictwo@redemptor.pl

Znajdziemy również szczegółową informację na temat zamówienia książek Aby zamówić daną pozycję należy kliknąć *Dodaj do zamówienia*. Realizując dane zamówienie należy wybrać *Szczegóły zamówienia*. Jeśli chcemy dowiedzieć się jaka jest kwota zamówionych książek należy kliknąć przycisk *Przelicz*. Następnie należy wypełnić formularz podając dane osoby albo instytucji zamawiającej i nacisnąć przycisk *Wyślij zamówienie*. Przesyłka zostanie dostarczona do 14 dni. Jeżeli zamówienie jest powyżej 70 złotych to koszt przesyłki pokrywa wydawnictwo.

⁴ Por. Strona internetowa Wydaw. *Homo Dei*
<http://www.homodei.com.pl/?strona=00001> [odczyt: 05.12.2006].